

Nieuws van de boswachter

Natuurmonumenten waarschuwt: watercrisis lijkt onvermijdelijk

02 juni 2022 | Shanti Haas

Nederland stevent af op een impasse vergelijkbaar met de stikstofcrisis. Dit blijkt uit onderzoek van Natuurmonumenten, uitgevoerd door Witteveen+Bos, FloLegal en TwynstraGudde. ‘We moeten nú alles op alles zetten om Europese waterdoelen te halen.’

Over vijf jaar moet het oppervlakte- en grondwater in Nederland van goede kwaliteit en kwantiteit zijn. Nog niet één procent van onze oppervlaktewateren voldoet aan alle eisen die

Europa stelt. De waterkwaliteit verslechtert zelfs en (grond)waterstanden zijn structureel te laag. Plannen om de wateren te verbeteren zijn er, maar deze zijn te weinig concreet. Natuurmonumenten waarschuwt: als we nu geen politieke daadkracht tonen, kan dat verstrekkende gevolgen hebben voor natuur én economie.

Voldoende schoon water is de basis is voor ons hele land; voor onze natuur, voor drinkwater, de landbouw en ook voor de industrie. Volgens internationale afspraken vastgelegd in de Kaderrichtlijn Water (KRW) moet het Nederlandse water in 2027 schoon en gezond zijn. Een uiterste deadline, nadat eerder al twee keer uitstel was verleend.

Nederland onderaan in Europa op waterkwaliteit

Uit de analyse van Witteveen+Bos ([juni 2022](#)) op de stroomgebiedbeheerplannen van overheden blijkt wederom dat het water in Nederland te vervuild is. Sterker nog, in de afgelopen jaren is de chemische kwaliteit op veel plekken verslechterd. Nederland bungelt zelfs [onderaan de Europese lijsten](#) als het gaat om waterkwaliteit, door vervuiling van onder andere mest, pesticiden, lozingen en andere verontreinigingen. Ook is er niet voldoende water beschikbaar: grondwaterstanden zijn nu al te laag en dalen. Dat is niet alleen zorgwekkend voor de natuur, maar tevens in strijd met Europese verplichtingen die stellen dat er geen verslechtering is toegestaan.

Teo Wams, directeur natuurbeheer bij Natuurmonumenten: “Er is sinds de vorige eeuw veel gedaan om de waterkwaliteit te verbeteren. En we hebben zeker vooruitgang geboekt: de terugkeer van de otter in de Nieuwkoopse Plassen en het Naardermeer is daar een mooi bewijs van. Toch slagen we er maar niet in om onze watersystemen gezond te krijgen, zodat de natuur kan herstellen. Op sommige plekken neemt de vervuiling zelfs weer toe. Over het geheel genomen neemt de biodiversiteit af, verschaalt de natuur. Deze negatieve trend in onze waterrijke natuur is geen voldongen feit en is ook niet onomkeerbaar, maar vraagt wel om een versnelde uitvoering van maatregelen.”

Gevolgen voor de natuur

De impact op de natuur is groot volgens Wiebe Borren, hydroloog bij Natuurmonumenten: “Veel waterdieren en -planten dreigen te verdwijnen uit onze beken, sloten, plassen en rivieren. Zo komt op veel plekken in het Vechtplassengebied geen krabbenscheer meer voor en lukt het al decennialang niet om icoonsoort de zalm terug te laten keren in de Rijn. Waar eens helder water vol waterleven aanwezig was, resten nu nog troebele wateren waar licht moeilijk in doordringt, en waar vrijwel geen leven meer in voorkomt. Waar grondwaterstanden gedaald zijn, staat de natuur zo onder druk dat een droge zomer extra hard aankomt. Kwetsbare soorten zoals de kamsalamander, rivierrombout en de groene glazenmaker zullen verdere verslechtering niet overleven. Datzelfde geldt voor kwetsbare habitats, zoals het oer-Hollandse trilveen.”

Wat als we de afgesproken doelen niet op tijd halen?

De Kaderrichtlijn Water is niet vrijblijvend, maar verankerd in Nationale wetgeving en heeft een resultaatsverplichting. Als onze wateren in 2027 niet voldoen aan alle vastgestelde KRW-doelen en de daarvoor benodigde maatregelen niet tijdig zijn genomen, kan Nederland in gebreke gesteld worden. De Europese Commissie kan dwangmaatregelen of forse boetes opleggen.

Ook kunnen, net als bij de stikstofcrisis, economische en maatschappelijke ontwikkelingen in de knel komen. Zowel via het publieksrecht als via het privaatrecht kunnen rechtszaken worden aangespannen. Volgens de analyse van Witteveen+Bos kan dit de komende jaren al gaan spelen met de invoering van de Omgevingswet. Het risico bestaat dat vergunningen niet verleend of vernietigd worden, als deze schadelijk zijn met het oog op de KRW-doelen. Zelfs onherroepelijke vergunningen zijn volgens de onderzoekers niet onaantastbaar. Dit kan betekenen dat het land (deels) ‘op slot’ gaat.

Aanbevelingen

Hoewel er al vele stappen worden gezet, is het niet voldoende. Met het huidige beleid en uitvoering zullen doelen voor zowel waterkwaliteit als -kwantiteit niet gehaald worden. Dit komt volgens de onderzoekers ook door een gebrek aan landelijke regie en een versnippering van verantwoordelijkheden tussen overheden. Natuurmonumenten doet daarom een appel op minister Harbers van Infrastructuur en Waterstaat om de regie in handen te nemen.

Het is twee voor twaalf: tijd om politieke daadkracht te tonen. We moeten bereid zijn om echt in te grijpen en lastige keuzes te maken. Er zijn rigoureuze, strengere maatregelen nodig om de KRW-doelen te halen. Denk aan strenger mest- en pesticidenbeleid met verplichtende maatregelen die leiden tot schoner water. Vermindering van lozingen. Strengere regels voor grondwatergebruik. En een verbetering van de monitoring, zodat de effectiviteit van maatregelen tijdig vastgesteld en bijgesteld kan worden.

Overheden hebben nog vijf jaar om het tij te keren. Een grote uitdaging. Aangekondigd nieuw beleid uit het Regeerakkoord (zoals het Nationaal Programma Landelijk Gebied) biedt weliswaar kansen voor het zetten van flinke stappen, maar is nog weinig concreet. Een snelle en vooral effectieve invulling én uitvoering zijn cruciaal. Daarnaast is het belangrijk om integraal naar oplossingen te kijken. Verbind waterkwaliteits- en kwantiteitsopgaven met de eisen van onder meer Natura 2000 gebieden. Denk ook aan het koppelen van kansen met natuur als bondgenoot. Dit kan bijvoorbeeld met klimaatbuffers en integrale overgangszones met heldere doelen voor waterkwaliteit en kwantiteit. Beleid moet erop ingericht worden om hier de juiste tools voor te bieden.

[Lees hier het complete rapport van Witteveen+Bos](#) en [bekijk hier de infographic](#).

Petitie ‘Stop de Watercrisis’

Om erger te voorkomen en de watercrisis een halt toe te roepen is Natuurmonumenten een petitie gestart. De doelen staan, nu is het tijd het tempo op te voeren. Wil jij ook dat overheden alles op alles zetten om de waterdoelen te halen? [Teken de petitie dan hier](#)

Debat Water

Op 7 juni debatteert de Tweede Kamer over ons water. [Hier vind je het position paper](#) die Natuurmonumenten samen met het Wereld Natuur Fonds, Greenpeace, LandschappenNL, Natuur & Milieu, SoortenNL, Vogelbescherming en de Waddenvereniging voor de Tweede Kamerleden opstelde.

Meer lezen?

- [Standpunt Natuurmonumenten over water](#)
- [Campagne Stop de Watercrisis](#)
- [Petitie Stop de Watercrisis](#)

Shanti Haas